

[Konference Počáteční čtení: čtu a stávám se čtenářem \(Cesty propojení výzkumu a praxe\) \[1\]](#)

Autor:

- [KUCHARSKÁ, Anna](#) [2], [WILDOVÁ, Radka](#) [3]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 4](#) [4]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [5]

Klíčová slova:

- [čtenářská gramotnost](#) [6], [čtení](#) [7]

V září roku 2018 [Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy](#) [8] uskutečnila [odbornou konferenci věnovanou čtenářské gramotnosti](#) [9], která navazovala na již realizované konference z let 2014 a 2016. Při formování konceptu opakujících se konferencí jsme vycházeli z potřeby vzájemného kontaktu a ovlivňování výzkumu, teorie a praxe. Na vysokých školách probíhají nejrůznější výzkumy, pracuje se s teorií, přitom se volá po stále užším kontaktu s praxí a využití získaných poznatků v praxi. Platí to i naopak – je třeba, aby praktické počiny ve školách a dalších sférách praxe byly co nejvíce odborně zpracovány a reflektovány a aby se také pracovníci vysokých škol i studenti s praxí co nejvíce setkávali a do ní se zapojovali.

Pořádanou akci tedy dáváme prostor pro pravidelné setkávání odborníků z vysokých škol i profesionálů z praxe, které spojuje zájem o problematiku rozvoje čtení a čtenářství a souvisejících gramotnostních dovedností. Cílem konference je představit nové poznatky vzešlé z výzkumů a projektů, ale také dát prostor praktickým zkušenostem a osvědčeným postupům podporujícím rozvoj čtenářské gramotnosti a čtenářství u našich žáků z pohledu různých vědních disciplín (primární a předškolní pedagogika, poradenská psychologie, speciální pedagogika, lingvistika aj.), ale i z různých společenských sfér (základní i mateřské školy, školská poradenská zařízení, neziskové organizace aj.).

Program konference je tvořen na základě výzvy, která je publikována s předstihem. Zájem o vystoupení i o pasivní účast na konferenci bývá velký. Některá témata jsou součástí každé konference: podpora rozvoje čtenářské gramotnosti, didaktické přístupy k výuce čtení, diagnostika čtenářských dovedností, práce se žáky s problémy v rozvoji čtenářských dovedností. V každém ročníku se však objevují specifické obsahy, které se stávají dominantním prvkem konference. Zmíníme krátce alespoň nejzajímavější počiny z jednotlivých ročníků konference.

První ročník konference, pořádaný v roce 2014, byl organizován ve spolupráci s mezinárodní pracovní skupinou [ISEL/SILE](#) [10] (International symposium on educational literacy / Symposium international sur la littératie à l'école). Mezinárodního programu se účastnili i naši účastníci, ze zahraničí přijelo více než 40 hostů, zejména z frankofonních, ale i anglosaských zemí. Zaujaly příspěvky věnované jazykovému pozadí čtenářských dovedností (vliv transparentnosti jazyka a ortografie na rozvoj gramotnostních dovedností), vztahu mezi čtením a psaním, novým médiím, technologické podpoře čtení a psaní aj. Nedílnou součástí příspěvků, včetně jednoho v plenárním zasedání, bylo seznámení tuzemských posluchačů se specifickými tématy té které země při řešení

témat spojených se čtenářskou gramotností (vzdělávací systém a důraz na gramotnost, metody výuky čtení a psaní, výskyt specifických poruch učení, metody práce se žáky s problémy ve čtení a psaní aj.).

Program v české větvi konference byl zahájen plenárním zasedáním, ve kterém zazněla reflexe aktuálních trendů v rozvoji čtenářské gramotnosti i přístupů k rizikovým žákům a také reflexe vývojových charakteristik v rozvoji čtenářské gramotnosti (jak z hlediska jazykových předpokladů, tak z hlediska osobnostního – jak se dítě stává čtenářem). Následně probíhala jednání v pěti sekcích. Byly zaměřeny na didaktiku počátečního čtení, vývojové aspekty čtení a psaní, dále na projekty a další počiny, které napomáhají budovat čtenářskou gramotnost či vztah ke čtení. Nechyběla sekce, která se věnovala žákům s problémy ve čtení a psaní. Specifické pro tento běh konference bylo i to, že se zde představil projekt GAČR [Porozumění čtenému – typický vývoj a jeho rizika](#) [11], upozorňující na důležitost porozumění čtenému – etapě rozvoje čtenářských dovedností, která je vstupem do tzv. funkční gramotnosti. Byly zde představeny nové diagnostické nástroje porozumění čtenářskému i jazykovému, připravované právě pro praktické užití ve školách a školských poradenských zařízeních.

Konference v roce 2016 měla podobné schéma a podobný průběh – plenární zasedání při zahájení konference a jednání v sekcích. Plenární zasedání je připravováno tak, aby podtrhlo význam některých témat – v daném roce to byla práce s texty a porozumění čtenému, včetně úskalí v obou těchto tématech. V sekcích se představovali nejenom čeští odborníci, ale také kolegové ze Slovenska. První sekce přinesla informace o realizovaných výzkumech na vysokých školách, a to na témata od předškolního věku až po střední školy (prekoncepty předškoláků o funkci a procesu čtení a psaní, percepce pohádek, metakognitivní strategie při čtení informačního textu u žáků prvního stupně ZŠ, čtenářské dovednosti na druhém stupni ZŠ a na víceletých gymnáziích). Druhá sekce byla věnována jazykovému pozadí gramotnosti, problémům žáků s narušeným vývojem řeči a důsledkům narušeného vývoje řeči pro rozvoj čtenářské dovednosti. Také další sekce se zabývala prací s ohroženou populací, s ohledem na inkluzivní principy ve vzdělávání. Zajímavým bylo sdělení o inkluzivních přístupech ve Finsku s důrazem právě na přístupy k rozvoji gramotnostních dovedností zejména u žáků s odlišným mateřským jazykem. Zatímco v roce 2014 byly příspěvky zaměřené na psaní rozptýleny do různých sekcí, v roce 2016 se ukázala důležitost tématu, a proto mu byl vyhrazen prostor v samostatné sekci. Dílčí sdělení se věnovala písařským a pisatelským dovednostem našich žáků s ohledem na vývojovou dynamiku i na různé vzory písma (spojité vs. nespojitě). Velký zájem účastníků konference vyvolala čtenářská dílna věnovaná prezentaci [počítačového programu Včelka](#) [12], který byl vytvářen s cílem podpory rozvoje čtenářské gramotnosti u našich žáků.

[Konferenci v roce 2018](#) [13] podpořily také dvě kolegyně ze Slovenska, které přijaly pozvání na úvodní plenární zasedání. Představily výsledky z oblasti jazykové gramotnosti a z oblasti názorů učitelů na vzdělávání dětí cizinců. Mezi aktuální témata jednotlivých sekcí patřily například didaktické aspekty rozvoje čtenářské gramotnosti, dětská literatura a čtenářství, psychologické a psycholingvistické pojetí čtenářské gramotnosti, vliv rodiny a školy na rozvoj čtenářské gramotnosti či psaní a pisatelské dovednosti a jejich role v rozvoji gramotnosti. V neposlední řadě byly také představeny výsledky z aktuálně řešených projektů v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, ve kterém společně participují pedagogické fakulty vysokých škol z ČR (pražská Univerzita Karlova, brněnská Masarykova univerzita, Technická univerzita v Liberci, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Univerzita Palackého v Olomouci). Konkrétně se jedná o projekty tzv. Společenství praxe: [Zvýšení kvality vzdělávání žáků, rozvoje klíčových kompetencí, oblastí vzdělávání a gramotností](#) [14] a [Podpora pregramotností v předškolním vzdělávání](#) [15]. V odpoledních sekcích nechyběla ani oblíbená posterová sekce, ve které se zájemci mohli dozvědět více například o metodách výuky počátečního čtení v Anglii, o klíčových gramotnostních dovednostech u žáků základních škol či o porozumění textům u žáků mladšího školního věku.

Tradiční program konference obohatily některé nové prvky. Odpolednímu programu dominoval kulatý stůl 100 let české (a slovenské) dětské literatury, který byl organizován na počest stého výročí vzniku Československa. Všichni zúčastnění tak měli jedinečnou možnost zapojit se do diskuze s předními odborníky specializujícími se na dětskou literaturu a zhodnotit její vývoj od vzniku republiky až do dnešních dnů. Závěrem velmi obohacující konference se stala studentská sekce, ve které si studenti Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy připravili scénické čtení s překvapením.

Slavnostní ukončení konference probíhalo poté v neformálním stylu a bylo příjemným zakončením celé akce. Fotografie z konference v roce 2018 jsou dostupné na [Flickr](#) [16].

Během akce proběhlo také první setkání redakční rady vědeckého časopisu [Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání](#) [17] vycházejícího od roku 2017. V něm se často uplatňují příspěvky z našich konferencí, které jsou dovedeny do publikačních výstupů. Samozřejmě mohou přispět i autoři, kteří se konferencí neúčastnili.

Na naše konference jsou zváni kolegové z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy i z ostatních vysokých škol, studenti oborů, kterých se čtenářská gramotnost dotýká (primární a preprimární pedagogika, psychologie, speciální pedagogika, český jazyk a literatura aj.), učitelé mateřských, základních i středních škol, ale také poradenští pracovníci, kteří se zabývají gramotnostními problémy u našich žáků. Novinkou roku 2018 – a to velmi vítanou – byla účast kolegů z knihoven (školních i městských) a také členů SKIP. Všechny účastníky zaujaly zprávy o dění v knihovnách a o nejnovějším projektu [S knížkou do života \(Bookstart\)](#) [18]. Propojení s knihovnami velmi vítáme a doufáme v užší spolupráci s touto oblastí praxe.

Věříme, že naše konference se staly pro všechny přínosem a těšíme se na další běh v roce 2020!

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4/konference-pocatecni-cteni-ctu-stavam-se>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4/konference-pocatecni-cteni-ctu-stavam-se>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/kucharska-anna>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/wildova-radka>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/ctenarska-gramotnost>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/cteni>
- [8] <https://pedf.cuni.cz/>
- [9] <http://pages.pedf.cuni.cz/konference-ctu/>
- [10] <https://sile2017france.sciencesconf.org/>
- [11] <http://www.eldel.cz/?p=porozumeni-ctenemu>
- [12] <https://www.vcelka.cz/>
- [13] <http://pages.pedf.cuni.cz/konference-ctu/program>
- [14] <http://pages.pedf.cuni.cz/sc25>
- [15] <http://pages.pedf.cuni.cz/sc1>
- [16] <https://www.flickr.com/photos/145636261@N02/sets/72157674007701298>
- [17] <http://pages.pedf.cuni.cz/gramotnost>
- [18] <http://www.skizkoudozivota.cz/>